

Dünyayı eleştirmek

Gültekin Emre, insanlık için ne kadar kötü gidiş varsa hepsini sıralayarak “susmayı” öneriyor. Paradoksal durumun doğurduğu ironi onun şiirlerine güç katıyor. Aslında “susmamak” gerektiğini söylemiş oluyor.

AHMET ADA

Theodor W. Adorno, Auschwitz'den sonra şiir yazmanın mümkün olmadığını belirtir. Buradaki imkânsızın sadece şiiri işaret etmediği bilinmektedir. Adorno, şiir yazma, sanat yapma ortamının imkânsızlığını, vahşet ve barbarlığın sürdüğü, katliamların yapıldığı zamanı ve mekânı işaret eder.

Şiir ve sanat Auschwitz'ten sonra da yazıldı, yapıldı. Bugün Türkiye'de, Ortadoğu'da, Suriye'de vahşet ve barbarlığın sürdüğünü görüyoruz. Bu ortamda şiir yazmak ne ifade ediyor? 1937'de Guernica'nın bombalanmasıyla, Picasso'nun Guernica tablosunu yapması neyse aynı şeyi ifade ediyor. Şiirin mümkün olmadığı yerde şair, sanatın mümkün olmadığı yerde sanatçı, ahlâkın olmadığı yer ve zamanda filozof ne işe yarar?

Gültekin Emre'nin *Yürü Dur Boya* kitabını bu düşüncelerle okudum. Emre, duyarlılığını *Yürü Dur Boya*'da bir kez daha gösteriyor. Kitabın adını Gezi süreciyle ilişkilendiriyor. “Şairin siyasi görüşleri, duruşu şiirinin içinde gezinir” diyor.

Gültekin Emre, önceki kitaplarında denediği biçim arayışlarını *Yürü Dur Boya*'da da sürdürüyor. Parçalı ve uzun dizelerle kuruyor yapıyı. Yeni biçim denemelerine giriyor. Örnekse, Ankara katliamı sonrası siyasi gelişmeleri sözcüklerin harflerini düşürerek aktarıyor. Sözcükler arasına mesafe koyarak anlam arayışlarını çoğaltıyor. Belli ki, Gültekin Emre, biçimin içerikle iç içe olduğunu, içeriğin ancak biçimle ifade edilebileceği gerçeğini düşünüyor.

Gültekin Emre, şiirini, şiir sanatlarına boğmuyor. Ses benzeşliği içeren sözcükleri yan yana getiriyor.

Emre, çıkışında olduğu gibi imge yoğun bir dili değil, gündelik dili kullanıyor. Bu da şiirini olabildiğince yalın kılıyor. Tümce yapısı öne çıkıyor: “Hani bir akşam size gelmiştik ya / yüzüklerle pastalarla falan ya / Bu yayla ne zamandır rant nedir / bilmezdi” (Eksik Yüz, s. 91) örneğinde görüldüğü gibi şiirsellik yitiyor. Özne, burada, monologa giriyor. Düz retorikten oluşan bir yapı oluşuyor. (Taşı Sula'da da biçimsel

deneyler görülüyordu ama *Yürü Dur Boya*'ya göre daha fazla imgesel dil kullanılıyordu. Gündelik dilin deyimleri bu kadar çok şiirine girmiyordu. Sözcüğü uzatarak yankılanan ses salkımı şiirlere bu kadar egemen değildi önceki kitaplarında.) Bu ayrıca içi belirttiğim özellikler bu kitapta öne çıkıyor.

Yürü Dur Boya'nın son şiiri Merhaba Şiir başlığını taşıyor. Rüya ve düşünce izlekleri, bu şiirde de bundan önceki şiirlerde de başat konumdur. Hayal görme ve düşünme gibi edimler, gurbette olan şairin bilinçaltından dizelere akıyor. Bu da gerçekliğin boyutlarını göstermesine yardımcı oluyor. Çünkü bilinçaltı da hayata dâhildir. Şair, hayale, düşe, rüyaya günümüzün değişim değerleri içinden bakıyor.

Gültekin Emre, *Yürü Dur Boya*'da çocukluğuna, anne ve babasına, gençliğine göndermeler yaparak benliğini tazeliyor. Belleğe dönüşler, geçmiş ile şimdi arasındaki bağı gösteriyor. Böylece öznenin bir tarihi olduğunu seziyoruz: “Annemin hiç takmadığı saati bulduğum evde” (s. 28) dizesi böyle bir dize.

Kitabın Kayıp Valiz bölümünde yer alan uzun şiiri Kanalin Kanı'nda dize sonlarında yinelenen sözcükler melodik bir yapı oluşturuyor: “Bir dalın gözü kalır başka bir ağaçta görün bakın / Unutmabeni der bir balkonsefası bakın” (s. 48). Çevre kirliliğini “Çöp günlüğü hey hey” (s. 48) dizesiyle alaya alıyor. “Susma sustukça sıra sana da gelecek susun” (s. 50) benzeri dizeler; “Alma mazlumun ahını, neyini” gibi hipogramlar şiirine ne katıyor? Düşünülmelidir.

Emre, insanlık için ne kadar tehlikeli ve kötü gidiş varsa hepsini sıralayarak “susmayı” öneriyor. Paradoksal durumun doğurduğu ironi onun şiirlerine güç katıyor. Aslında “susmamak” gerektiğini söylemiş oluyor. Yaşanan bütün kötülüklerle arasına mesafe koyarak ve alaysı bir tutumla dünyayı eleştirme imkânı buluyor.

YÜRÜ
DUR BOYA
Gültekin Emre
Yapı Kredi Yayınları,
2016, 104 sayfa, 19 TL.